

MEĐUNARODNI KRIVIČNI SUD
ZA BIVŠU JUGOSLAVIJU

PREDMET BR: IT-96-23-I

TUŽILAC SUDA

PROTIV

DRAGANA GAGOVIĆA
GOJKA JANKOVIĆA
JANKA JANJIĆA
RADOMIRA KOVAČA
ZORANA VUKOVIĆA
DRAGANA ZELENOVIĆA
DRAGOLJUBA KUNARCA
RADOVANA STANKOVIĆA

OPTUŽNICA

Tužilac Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju, u skladu s ovlaštenjem iz člana 18 Statuta Suda, optužuje:

DRAGANA GAGOVIĆA
GOJKA JANKOVIĆA
JANKA JANJIĆA
RADOMIRA KOVAČA
ZORANA VUKOVIĆA
DRAGANA ZELENOVIĆA
DRAGOLJUBA KUNARCA
RADOVANA STANKOVIĆA

da su počinili **ZLOČINE PROTIV ČOVJEČNOSTI, TEŠKE POVREDE ŽENEVSKIH KONVENCIJA (U DALJNJEM TEKSTU: TEŠKE POVREDE) i KRŠENJA RATNIH ZAKONA I OBIČAJA**, kako slijedi:

OSNOVNI PODACI

1.1 Grad i opština Foča nalaze se jugoistočno od Sarajeva, u Republici Bosni i Hercegovini, na granici sa Srbijom i Crnom Gorom. Prema popisu iz 1991. godine, od 40.513 stanovnika u Foči je bilo 51,6% Muslimana, 45,3% Srba i 3,1 % ostalih nacionalnosti. Političko i vojno preuzimanje opštine Foča počelo je prvim vojnim akcijama u gradu 7. aprila 1992. Regularne vojne jedinice vojske bosanskih Srba i dobrovoljačke jedinice iz Srbije i Crne Gore, uz pomoć artiljerije i teškog naoružanja, krenule su zauzimati dio po dio Foče. Okupacija Foče završena je 16. ili 17. aprila 1992. Okolna sela su pod opsadom bila do sredine jula 1992.

1.2 Čim su srpske snage zauzele dijelove grada Foče, vojna policija, u pratnji lokalnih i ne-lokalnih vojnika, počela je hapsiti Muslimane i Hrvate. Do sredine jula 1992. sakupljali su i hapsili Muslimane, mještane okolnih sela u opštini. Srpske snage odvajale su muškarce od žena i nezakonito zatvarale hiljade Muslimana i Hrvata u razne objekte za duži ili kraći pritvor ili su ih držali u iskontruiranom kućnom pritvoru. Tokom pritvora mnogi civili su ubijeni, tučeni ili seksualno zlostavljani.

1.3 Za vrijeme preuzimanja i hapšenja ne-srpskog stanovništva, postojala je bliska saradnja između fočanske milicije (u daljnjem tekstu SUP) i srpskih snaga. Oružje i uniforme za srpske vojnike dijeljeni su iz zgrade SUP-a. Srpski vojnici su stalno ulazili i izlazili iz zgrade SUP-a i odatle su krenuli sa hapšenjima.

1.4 Kazneno-popravni dom u Foči (u daljnjem tekstu: KP Dom), jedan od najvećih zatvora u bivšoj Saveznoj Republici Jugoslaviji, bio je glavni pritvorski objekat za muškarce. Muslimanske žene, djeca i stariji pritvarani su po kućama, stanovima i motelima u Foči i okolnim selima ili u centrima za duži ili kraći pritvor kao što su Buk Bijela, gimnazija u Foči i sportska dvorana "Partizan". Mnoge od zatočenih žena podvrgnute su ponižavajućim i degradirajućim životnim uvjetima, okrutnom batinjanju i seksualnom zlostavljanju, uključujući i silovanje.

1.5 Pored navedenih mjesta za pritvor, nekoliko žena držano je po kućama i stanovima koji su korišteni kao javne kuće i koje su vodile grupe vojnika uglavnom pripadnika paravojske. Budući da nisu znali za postojanje takvih pritvora, MKCK i druge organizacije nisu ni intervenisale. Stoga, ti zatočenici nisu imali mogućnost niti da budu pušteni niti da budu razmijenjeni.

OPTUŽENI

2.1 **DRAGAN GAGOVIĆ**, od oca Milorada, rođen 13. juna 1960. u Ustikotlini, bio je stalno nastanjen u Ustikotlini u opštini Foča. Prije rata bio je načelnik odjeljenja SUP-a u Foči. Bio je član Srpske demokratske stranke (u daljnjem tekstu SDS). **DRAGAN GAGOVIĆ**, bivši zamjenik u miliciji, nakon preuzimanja Foče u aprilu 1992. postavljen je od strane SDS za načelnika milicije u Foči.

2.2 **GOJKO JANKOVIĆ**, od oca Danila, rođen 31. oktobra 1954. u selu Trbušće u opštini Foča, bio je stalno nastanjen u Foči, u ulici I.G. Kovačića. Jedno vrijeme živio je u Herceg-Novom u Crnoj Gori. Prije preuzimanja Foče radio je u preduzeću

Šipad-Maglić i bio vlasnik kafića u Trnovači. **GOJKO JANKOVIĆ** bio je jedan od zamjenika komandira vojne policije i jedan od glavnih vođa paravojske u Foči.

2.3 **JANKO JANJIĆ**, poznat i kao “**Tuta**”, od oca Milorada, rođen 17. juna 1957. u Miljevini, opština Foča, bio je stalno nastanjen u Foči, u ulici Moše Pijade br. 6. Prije napada bosanskih Srba na Foču u aprilu 1992. bio je automehaničar i nezaposlen. **JANKO JANJIĆ** postao je jedan od zamjenika komandira vojne policije i vođa paravojske u Foči. Učestvovao je u napadu na Foču i na okolna sela kao i u hapšenju civila.

2.4 **RADOMIR KOVAČ**, poznat i kao “**Klanfa**”, od oca Milenka, rođen 31. marta 1961. u Foči, bio je stalno nastanjen u Foči u Samoborskoj ulici. **RADOMIR KOVAČ** bio je jedan od zamjenika komandira vojne policije i vođa paravojske u Foči. Učestvovao je u napadu na Foču i okolna sela kao i u hapšenju civila.

2.5 **ZORAN VUKOVIĆ**, od oca Gojka, rođen 1965. u selu Prijedelu, opština Foča, bio je stalno nastanjen u Prijedelu. Radio je kao konobar i živio u Herceg-Novom u Crnoj Gori. **ZORAN VUKOVIĆ** je učestvovao u napadu na Foču i okolna sela kao i u hapšenju civila. Bio je jedan od zamjenika komandira vojne policije i vođa paravojske u Foči.

2.6 **DRAGAN ZELENOVIĆ**, poznat i kao “**Zelja**” i “**Zeleni**”, od oca Bogdana, rođen 12. februara 1961. u Foči, od juna 1996. stanuje u ulici Nurije Pozderca 21. Prije rata radio je kao električar u Miljevini. **DRAGAN ZELENOVIĆ** bio je jedan od zamjenika komandira vojne policije i vođa paravojske u Foči. Učestvovao je u napadu na Foču i okolna sela kao i u hapšenju civila.

2.7 **DRAGOLJUB KUNARAC**, poznat i kao “**Zaga**” i “**Dragan**”, od oca Alekse, rođen 15. maja 1960. u Foči, a od juna 1996. stanuje u ulici D. Fundića br. 3D. Prije napada na Foču u aprilu 1992. živio je u Tivtu u Crnoj Gori. **DRAGOLJUB KUNARAC**, komandir paravojske, bio je podređen Peri Elezu, vodi paravojske koji je ubijen prilikom okupacije Foče i okolnih sela.

2.8 **RADOVAN STANKOVIĆ**, poznat i kao “**Raša**”, od oca Todora, rođen 10. marta 1969. u selu Trebiča, opština Foča, bio je stalno nastanjen u Miljevini. Bio je pripadnik elitne paravojne jedinice Pere Eleza. **RADOVAN STANKOVIĆ** bio je zadužen za Karamanovu kuću u Miljevini gdje su držane Muslimanke koje su seksualno zlostavljane i silovane.

NADREĐENOST

3.1 **DRAGAN GAGOVIĆ**, kao šef milicije, bio je osoba zadužena za pritvaranje i puštanje Muslimanki koje su bile zatočene u Foči. Bio je zadužen za životne uslove zatočenika u sportskoj dvorani “Partizan”, objektu u kojem su bile zatočene žene, djeca i stariji muškarci od jula 1992. do avgusta 1992. **DRAGAN GAGOVIĆ** provodio je ovlaštenja i dužnosti koje su ukazivale na njegov nadređeni položaj. On je odlučio da se uhapšene Muslimanke prvo drže u gimnaziji u Foči, a zatim da se prebace u sportsku dvoranu “Partizan”. Pripadnici milicije, podređeni **DRAGANU GAGOVIĆU**, čuvali su zatočenike u oba ova objekta. Kao osoba koja je nadgledala

zatočene Muslimanke, **DRAGAN GAGOVIĆ** bio je odgovoran za djela milicionera-stražara i vojnika koji su ulazili u sportsku dvoranu "Partizan". On je znao ili je imao razloga znati da su žene zatočene u sportskoj dvorani "Partizan" često seksualno zlostavljane. Sportska dvorana "Partizan" nalazila se u blizini zgrade SUP-a. Zbivanja u sportskoj dvorani "Partizan" mogla su se čuti i vidjeti iz zgrade SUP-a. **DRAGAN GAGOVIĆ** je nekoliko puta lično bio u sportskoj dvorani "Partizan". Oko 16. jula 1992. grupa zatočenika iz sportske dvorane "Partizan" otišla je u zgradu SUP-a i obavijestila **DRAGANA GAGOVIĆA** o stalnom seksualnom zlostavljanju žena u pritvorskom objektu. Na dan ili oko 17. jula 1992, **DRAGAN GAGOVIĆ** je lično silovao jednu od žena koja se dan ranije žalila na učestalost seksualnog zlostavljanja.

3.2 **GOJKO JANKOVIĆ** je učestvovao u vojnom napadu na Foču i razna okolna sela kao i u hapšenju civila koji su bili na rukovodećim položajima. **GOJKO JANKOVIĆ**, u svojstvu zamjenika komandira vojne policije u Foči, bio je zadužen za vojnike koji su dana 3. jula 1992. uhapsili grupu žena i prebacili ih u vojni objekat Buk Bijela radi isljeđivanja. Po svom položaju, **GOJKO JANKOVIĆ** bio je odgovoran za djela njemu podređenih vojnika i znao je ili imao razloga znati da su njegovi podređeni seksualno zlostavljali Muslimanke za vrijeme ili neposredno poslije isljeđivanja. **GOJKO JANKOVIĆ** je lično učestvovao u isljeđivanju i silovanju žena u Buk Bijeloj.

3.3 **DRAGOLJUB KUNARAC**, komandant specijalne dobrovoljačke jedinice neregularnih srpskih vojnika uglavnom iz Crne Gore, imao je štab u jednoj kući u ulici Osmana Đikića br. 16 u naselju Aladža u Foči. Poslije preuzimanja Foče, tamo je boravio sa najmanje deset crnogorskih vojnika. U svojstvu komandanta ovih vojnika, **DRAGOLJUB KUNARAC** bio je odgovoran za postupke podređenih vojnika i znao je ili imao razloga znati da njegovi podređeni seksualno zlostavljaju Muslimanke u njegovom štabu. Lično je učestvovao u seksualnom zlostavljanju žena u štabu.

OPĆE POSTAVKE OPTUŽNICE

4.1 Sve vrijeme na koje se odnosi ova optužnica, u Republici Bosni i Hercegovini, na teritoriji bivše Jugoslavije, trajalo je stanje oružanog sukoba i djelimične okupacije.

4.2 Sva djela ili propusti navedeni kao teške povrede Ženevskih konvencija od 1949. a koja su kažnjiva prema članu 2 Statuta Suda, dogodila su se za vrijeme tog međunarodnog sukoba i djelimične okupacije.

4.3 Za sve vrijeme na koje se odnosi ova optužnica, žrtve koje se spominju u optužbama bile su osobe zaštićene Ženevskim konvencijama od 1949.

4.4 Za sve vrijeme na koje se odnosi ova optužnica, optuženi su bili dužni da se pridržavaju zakona i običaja rata.

4.5 Osim ako se ne navede drugačije, sva djela i propusti navedeni u ovoj optužnici dogodili su se u razdoblju od aprila 1992. do februara 1993.

4.6 U svakom paragrafu u kojem se tereti za mučenje, službeno lice ili lice u tom svojstvu počinilo je ili je navelo da se počinio djelo ili je djelo počinjeno uz njegovu saglasnost, iz jednog od sljedećih razloga: da se dobije informacija ili priznanje od

žrtve ili trećeg lica; da se kazni žrtva za djelo koje je počinila žrtva ili treća osoba ili za koje se sumnja da ga je počinila; da se zaplaši ili prisili žrtva ili treća osoba; i/ili iz bilo kojeg razloga kojem je osnova diskriminacija.

4.7 U svakoj tački optužnice kojom se tereti za zločine protiv čovječnosti, što je zločin prema članu 5 Statuta Suda, navodna djela i propusti bili su dio rasprostranjenog, masovnog ili sistematskog napada na civilno stanovništvo, tačnije muslimansko stanovništvo u opštini Foča.

4.8 U ovoj optužnici navode se djela prisilne seksualne penetracije osobe ili prisiljavanje jedne osobe na seksualnu penetraciju druge osobe. Seksualna penetracija obuhvata penetraciju, bez obzira koliko slabu, vagine, anusa ili usta, penisom. Seksualna penetracija vulve ili anusa nije ograničena samo na penis. Takva djela mogu predstavljati elemenat u zločinu protiv čovječnosti, (porobljavanje prema članu 5(c); mučenje prema članu 5(f); silovanje prema članu 5(g), kršenje ratnih zakona i običaja, (mučenje prema članu 3 i članu 3(1)(a) Ženevskih konvencija) i teško kršenje Ženevskih konvencija (mučenje prema članu 2(b)). U slučajevima gdje priroda seksualnog zlostavljanja nije precizirana, tužilac u ovom trenutku nije upoznat sa tačnim oblikom penetracije ili seksualnog zlostavljanja.

4.9 Izrazi “srpski vojnici” ili “srpske snage” koji se koriste u ovoj optužnici, odnose se na pojedince srpskog porijekla pod komandom vojske bosanskih Srba ili paravojnih snaga koje su s njima u vezi, koji su ili bili građani Bosne i Hercegovine ili građani bilo kojeg dijela bivše Jugoslavije.

4.10 Svjedoci i žrtve u ovoj optužnici identifikovani su šifrovanim imenima ili pseudonimima kao FWS-95, ili inicijalima, na primjer D.B.

4.11 Svi optuženi pojedinačno su odgovorni za zločine kojima se terete u ovoj optužnici prema članu 7(1) Statuta Suda. Pojedinačna krivična odgovornost obuhvata izvršavanje, planiranje, podsticanje, naređivanje ili na drugi način pomaganje i podsticanje planiranja, pripreme ili izvođenja bilo kojeg od niže navedenih djela ili propusta.

4.12 **DRAGAN GAGOVIĆ**, prema tačkama 29-31, **GOJKO JANKOVIĆ**, prema tačkama 1-4 i **DRAGOLJUB KUNARAC**, prema tačkama 40-43, takode su ili alternativno krivično odgovorni kao nadređeni za svoje podređene prema članu 7(3) Statuta Suda. Krivična nadređena odgovornost je odgovornost nadređenog oficira za djela podređenog ako je nadređeni znao ili imao razloga znati da će njegov podređeni počiniti takva djela ili da ih je počinio a nadređeni nije poduzeo potrebne i razumne mjere da spriječi daljnja takva djela ili da kazni izvršioce. Neizvršavanjem mjera potrebnih od strane osobe u nadređenom položaju, **DRAGAN GAGOVIĆ**, **GOJKO JANKOVIĆ** i **DRAGOLJUB KUNARAC** odgovorni su za sva krivična djela navedena niže po tačkama u skladu sa članom 7 (3) Statuta Suda.

OPTUŽBE

TAČKE 1-12

Mučenje i silovanje u Buk Bijeloj

5.1 Buk Bijela je naselje na gradilištu hidro-elektrane na rijeci Drini na cesti Brod - Miljevina, koje je pretvoreno u lokalni vojni štab i barake za snage bosanskih Srba i paravojsku nakon preuzimanja Foče i okolnih sela u aprilu 1992. Kompleks u Buk Bijeloj sastojao se od radničkih baraka u kojima je bilo smješteno oko 200 do 300 vojnika, i od motela. Buk Bijela je korištena kao privremeni objekat za zatočavanje i isljeđivanje civila - žena, djece i starijih koji su zarobljeni u raznim selima opštine Foča u julu 1992.

5.2 Dana 3. jula 1992, vojnici pod komandom optuženog **GOJKA JANKOVIĆA**, među kojima su bili **JANKO JANJIĆ**, **DRAGAN ZELENOVIĆ** i **ZORAN VUKOVIĆ**, uhapsili su grupu od najmanje 60 Muslimanki, djece i nekoliko staraca iz Trošnja i Mješaja. Poslije napada na Foču, sela Trošanj i Mješaji pružila su oružani otpor.

5.3 Dok su nekoliko sati držani u Buk Bijeloj, muslimanski civili bili su postrojani duž rijeke Drine pod oružanom stražom. Prijetilo im se smrću ili silovanjem a sve vrijeme su ponižavani. Vojnici su prilazili svakom zatočenom civilu i vodili njega ili nju gore-navedenom optuženom na isljeđivanje. Vojnici su odvajali žene od njihove djece. **GOJKO JANKOVIĆ**, **JANKO JANJIĆ**, **DRAGAN ZELENOVIĆ** i **ZORAN VUKOVIĆ** ispitivali su žene. Cilj ispitivanja bio je da se otkriju skrovišta muškaraca iz sela i naoružanja. Optuženi su ženama prijetili ubistvom i seksualnim zlostavljanjem ako budu lagale. **JANKO JANJIĆ** i **DRAGAN ZELENOVIĆ** i ostali vojnici pod kontrolom **GOJKA JANKOVIĆA**, za vrijeme ili odmah nakon ispitivanja, grupno su silovali nekoliko žena za koje su sumnjali da lažu. U paragrafima 5.4 do 5.7 navedene su pojedinosti nekih od tih seksualnih zlostavljanja koja su se dogodila na dan ili oko 3. jula 1992.

5.4 **GOJKO JANKOVIĆ** i **DRAGAN ZELENOVIĆ** ispitivali su svjedoka pod šifrovanim imenom FW-75 o njenom selu i o tome da li mještani sela imaju oružje. **GOJKO JANKOVIĆ** upozorio je svjedoka da ne laže inače će je vojnici silovati pa ubiti. Budući da FWS-75 nije dovoljno odgovorila na pitanja, jedan vojnik ju je odveo u drugu prostoriju. Tamo su je redom silovali najmanje desetorica neidentifikovanih vojnika. Silovanje je obuhvatalo vaginalnu penetraciju i fellatio. FWS-75 je izgubila svijest nakon što ju je deseti vojnik seksualno zlostavljao. To seksualno zlostavljanje trajalo je između jedan i dva sata.

5.5 Drugog svjedoka, FWS-87, staru petnaest godina, ispitivali su **DRAGAN ZELENOVIĆ** i tri neidentifikovana vojnika u jednoj prostoriji u Buk Bijeloj. Za vrijeme ispitivanja optužili su FWS-87 da ne govori istinu. Isljednici su je skinuli a zatim ju je svaki silovao. Silovanje je bilo vaginalnom penetracijom. Prvi vojnik joj je takođe prijetio uperivši joj pištolj u glavu. Prilikom zlostavljanja FWS-87 je osjetila oštar bol nakon čega je uslijedilo vaginalno krvarenje.

5.6 Sljedećeg svjedoka, FWS-48, ispitivao je **JANKO JANJIĆ** u jednoj prostoriji u Buk Bijeloj. Za vrijeme ispitivanja, **JANKO JANJIĆ** ju je silom skinuo. Kada se FWS-48 pokušala oduprijeti, on ju je ošamario i gurnuo zaprijetivši da će pozvati

deset vojnika da je siluju. **JANKO JANJIĆ** je zatim silovao FWS-48 vaginalnom penetracijom.

5.7 Četvrtog svjedoka, FWS-74, **JANKO JANJIĆ** je odveo u jednu prostoriju da je ispita u prisustvu neidentifikovanog vojnika. Za vrijeme ispitivanja **JANKO JANJIĆ** je rekao FWS-74 da se skine. U tom trenutku drugi vojnik rekao je **JANKU JANJIĆU** da napusti prostoriju. Nakon što je **JANKO JANJIĆ** izašao, vojnik je skinuo FWS-74. Tokom nekih dvadeset minuta, vojnik ju je silovao vaginalnom penetracijom.

5.8 Gornjim djelima i propustima u odnosu na žrtve FWS-75, FWS-87, FWS-48 i FWS-74, opisanim u paragrafima 5.4, 5.5, 5.6 i 5.7, **GOJKO JANKOVIĆ** je počinio:

Tačka 1:

ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI kažnjiv prema članu 5 (f) (mučenje) Statuta Suda;

Tačka 2:

ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI kažnjiv prema članu 5 (g) (silovanje) Statuta Suda;

Tačka 3:

TEŠKU POVREDU kažnjivu prema članu 2 (b) (mučenje) Statuta Suda, i

Tačka 4:

KRŠENJE RATNIH ZAKONA I OBIČAJA kažnjivo prema članu 3 Statuta Suda i utvrđeno članom 3 (1) (a) (mučenje) Ženevskih konvencija.

5.9 Gornjim djelima i propustima u odnosu na žrtve FWS-75 i FWS-87, opisanim u paragrafima 5.4 i 5.5, **DRAGAN ZELENOVIĆ** je počinio:

Tačka 5:

ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI kažnjiv prema članu 5 (f) (mučenje) Statuta Suda;

Tačka 6:

ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI kažnjiv prema članu 5 (g) (silovanje) Statuta Suda;

Tačka 7:

TEŠKU POVREDU kažnjivu prema članu 2 (b) (mučenje) Statuta Suda, i

Tačka 8:

KRŠENJE RATNIH ZAKONA I OBIČAJA kažnjivo prema članu 3 Statuta Suda i utvrđeno članom 3 (1) (a) (mučenje) Ženevskih konvencija.

5.10 Gornjim djelima i propustima u odnosu na žrtve FWS-48 i FWS-74, opisanim u paragrafima 5.6 i 5.7, **JANKO JANJIĆ** je počinio:

Tačka 9:

ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI kažnjiv prema članu 5 (f) (mučenje) Statuta Suda;

Tačka 10:

ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI kažnjiv prema članu 5 (g) (silovanje) Statuta Suda;

Tačka 11:

TEŠKU POVREDU kažnjivu prema članu 2 (b) (mučenje) Statuta Suda, i

Tačka 12:

KRŠENJE RATNIH ZAKONA I OBIČAJA kažnjivo prema članu 3 Statuta Suda i utvrđeno članom 3 (1) (a) (mučenje) Ženevskih konvencija.

TAČKE 13-28

Mučenje i silovanje u gimnaziji u Foči

6.1 Za vrijeme okupacije koja je uslijedila nakon preuzimanja Foče, gimnazija u Foči, koja se nalazi u naselju Aladža, služila je kao kasarna za srpske vojnike i kao neka vrsta objekta za kratkoročni pritvor muslimanskih žena, djece i starijih.

6.2 Između 3. jula i otprilike 13. jula 1992, najmanje 72 muslimanska stanovnika opštine Foča, uključujući žene, djecu i starije koji su ranije držani u gore spomenutoj Buk Bijeloj, pritvorena su u dvije učionice u gimnaziji u Foči. Na dan ili oko 13. jula 1992, svi zatočenici prebačeni su iz gimnazije u sportsku dvoranu "Partizan" u Foči.

6.3 U gimnaziji u Foči zatočenici su bili okruženi srpskim vojnicima koji su patrolirali izvan zgrade gimnazije i stalno ulazili i izlazili iz zgrade. Dvojica milicionera iz zgrade SUP-a u Foči čuvala su hodnik ispred učionica.

6.4 Mnoge zatočenice bile su podvrgnute seksualnom zlostavljanju za vrijeme zatočeništva u gimnaziji u Foči. Od drugog dana zatočeništva, svako veče grupe srpskih vojnika seksualno su zlostavljali, uključujući i grupno silovanje, neke od mlađih žena i djevojaka u učionicama i u stanovima u okolnim zgradama. Među njima bile su svjedoci FWS-50, FWS-75, FWS-87, FWS-95, FWS-74 i FWS-88, kao što je niže navedeno. Vojnici su ženama prijetili da će ih ubiti ili da će im ubiti djecu ako ne pristanu na seksualno zlostavljanje. Žene koje su se usudile usprotiviti seksualnom zlostavljanju su tučene. Gore navedene grupe vojnika sačinjavali su pripadnici vojne policije. Zvali su se "Čosinim stražarima" prema lokalnom komandiru vojne policije Čosoviću. Optuženi **GOJKO JANKOVIĆ**, **DRAGAN ZELENOVIĆ**, **JANKO JANJIĆ** i **ZORAN VUKOVIĆ** bili su među tim grupama vojnika.

6.5 Kao posljedica ovih seksualnih zlostavljanja, fizičko i mentalno zdravlje mnogih zatočenica se ozbiljno pogoršalo. Neke od žena bile su potpuno iscrpljene, imale su vaginalne sekrete, probleme sa mjehurom i neredovite menstruacije.

Zatočenici su živjeli u stalnom strahu. Neke od seksualno zlostavljanih žena postale su suicidalne. Ostale su postale indiferentne i patile od depresije.

6.6 Na dan ili oko 6. ili 7. jula 1992, **DRAGAN ZELENOVIĆ**, u saradnji sa **JANKOM JANJIĆEM** i **ZORANOM VUKOVIĆEM**, iz grupe zatočenica odabrao je FWS-50, FWS-75, FWS-87 i FWS-95. Optuženi su ih odveli u drugu učionicu gdje su čekali neidentifikovani vojnici. Zatim je **DRAGAN ZELENOVIĆ** odlučio koja će žena pripasti kojem muškarcu. Ženama je naredeno da skinu odjeću. FWS-95 je odbila, a **JANKO JANJIĆ** ju je ošamario i uperio pištolj u nju. Zatim je **DRAGAN ZELENOVIĆ** silovao FWS-75 (vaginalna penetracija). **ZORAN VUKOVIĆ** silovao je FWS-87 (vaginalna penetracija) a **JANKO JANJIĆ** je silovao FWS-95 (vaginalna penetracija) u istoj prostoriji. Jedan od vojnika odveo je FWS-50 u drugu učionicu i silovao je (vaginalna penetracija).

6.7 U razdoblju od oko 8. jula do otprilike 13. jula 1992, pored seksualnih zlostavljanja navedenih u paragrafu 6.6, u najmanje pet navrata, **DRAGAN ZELENOVIĆ** predvodio je grupu vojnika koja je seksualno zlostavljala FWS-75 i FWS-87. Žene su prvo odvođene u drugu učionicu gimnazije u Foči. Tamo su **ZORAN VUKOVIĆ** i **DRAGAN ZELENOVIĆ** silovali FWS-75 i FWS-87 (vaginalna penetracija).

6.8 U razdoblju od oko 8. jula i otprilike 13. jula 1992, u tri navrata su FWS-75 i FWS-87 odvođene iz gimnazije u Foči do stambene zgrade zvane Brena u centru Foče. Zgrada se nalazila u blizini hotela "Zelengora" u kojem je bio vojni štab srpskih snaga. Prvi put su žene odvedene u stan koji je vlasništvo **DRAGANA ZELENOVIĆA**. Optuženi **JANKO JANJIĆ**, **DRAGAN ZELENOVIĆ** i dva neidentifikovana vojnika silovali su FWS-75 (vaginalna i analna penetracija i fellatio) dok je **DRAGAN ZELENOVIĆ** silovao FWS-87 (vaginalna penetracija).

6.9 U razdoblju od oko 8. jula i otprilike 13. jula 1992, u dva navrata **DRAGAN ZELENOVIĆ** i nekoliko neidentificiranih vojnika odveli su FWS-75 i FWS-87 do objekta Brena i tamo ih silovali. Optuženi je silovao FWS-75 (vaginalna i analna penetracija i fellatio) i FWS-87 (vaginalna penetracija).

6.10 U razdoblju od oko 8. jula i otprilike 13. jula 1992, jednom drugom prilikom, **DRAGAN ZELENOVIĆ** je odveo FWS-75, FWS-87 i Z.G. u napuštenu kuću jednog muslimanskog milicionera u Gornjem Polju. Tamo je **DRAGAN ZELENOVIĆ** silovao FWS-87 (vaginalna penetracija). Neidentifikovani vojnik silovao je Z.G.

6.11 U razdoblju od oko 8. jula i otprilike 13. jula 1992, pored djela opisanih u paragrafu 6.6, FWS-95 su seksualno zlostavljali u raznim učionicama gimnazije u Foči. Budući da su je ranije tukli i prijetili joj prilikom seksualnog zlostavljanja, FWS-95 se nije usuđivala ponovo suprotstaviti vojnicima. Mnogo puta su je silovali mnogi izvršiooci, a među njima **JANKO JANJIĆ**, **DRAGAN ZELENOVIĆ** i **GOJKO JANKOVIĆ** (vaginalna i analna penetracija i fellatio).

6.12 Na dan ili oko 8. jula 1992, **JANKO JANJIĆ** je odabrao FWS-74 i odveo je u jednu praznu prostoriju u gimnaziji u Foči. Na putu do prostorije ona se raspravljala sa **JANKOM JANJIĆEM**. U tom trenutku prošao je **DRAGAN ZELENOVIĆ** i

zaprijetio da će je odvesti stotini vojnika na frontu. Nakon ove prijetnje, **JANKO JANJIĆ** je silovao FWS-74 (vaginalna penetracija i fellatio).

6.13 Na dan ili oko 8. jula 1992, **JANKO JANJIĆ** odveo je FWS-88 u stan u stambenoj zgradi Brena. Tamo ju je, tokom cijele noći, uzastopno silovao (vaginalna i analna penetracija i fellatio). Budući da je prije tog čina bila djevica, FWS-88 je za vrijeme silovanja trpjela užasne bolove. Dva dana kasnije, **JANKO JANJIĆ** ju je odveo u kuću jednog muslimanskog zlatara u blizini autobuske stanice. Tamo ju je ponovo dva puta silovao (vaginalna penetracija).

6.14 Gornjim djelima i propustima u odnosu na žrtve FWS-50, FWS-75, FWS-87 i FWS-95, opisanim u paragrafima 6.6, 6.7, 6.8, 6.9, 6.10 i 6.11, **DRAGAN ZELENVIĆ** je počinio:

Tačka 13:

ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI kažnjiv prema članu 5 (f) (mučenje) Statuta Suda;

Tačka 14:

ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI kažnjiv prema članu 5 (g) (silovanje) Statuta Suda;

Tačka 15:

TEŠKU POVREDU kažnjivu prema članu 2 (b) (mučenje) Statuta Suda, i

Tačka 16:

KRŠENJE RATNIH ZAKONA I OBIČAJA kažnjivo prema članu 3 Statuta Suda i utvrđeno članom 3 (1) (a) (mučenje) Ženevskih konvencija.

6.15 Gornjim djelima i propustima u odnosu na žrtve FWS-50, FWS-75, FWS-87, FWS-95, FWS-74 i FWS-88, opisanim u paragrafima 6.6, 6.8, 6.11, 6.12 i 6.13, **JANKO JANJIĆ** je počinio:

Tačka 17:

ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI kažnjiv prema članu 5 (f) (mučenje) Statuta Suda;

Tačka 18:

ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI kažnjiv prema članu 5 (g) (silovanje) Statuta Suda;

Tačka 19:

TEŠKU POVREDU kažnjivu prema članu 2 (b) (mučenje) Statuta Suda, i

Tačka 20:

KRŠENJE RATNIH ZAKONA I OBIČAJA kažnjivo prema članu 3 Statuta Suda i utvrđeno članom 3 (1) (a) (mučenje) Ženevskih konvencija.

6.16 Gornjim djelima i propustima u odnosu na žrtve FWS-50, FWS-95, FWS-75 i FWS-87, opisanim u paragrafima 6.6 i 6.7, **ZORAN VUKOVIĆ** je počinio:

Tačka 21:

ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI kažnjiv prema članu 5 (f) (mučenje) Statuta Suda;

Tačka 22:

ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI kažnjiv prema članu 5 (g) (silovanje) Statuta Suda;

Tačka 23:

TEŠKU POVREDU kažnjivu prema članu 2 (b) (mučenje) Statuta Suda, i

Tačka 24:

KRŠENJE RATNIH ZAKONA I OBIČAJA kažnjivo prema članu 3 Statuta Suda i utvrđeno članom 3 (1) (a) (mučenje) Ženevskih konvencija.

6.17 Gornjim djelima i propustima u odnosu na žrtvu FWS-95, opisanim u paragrafu 6.11, **GOJKO JANKOVIĆ** je počinio:

Tačka 25:

ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI kažnjiv prema članu 5 (f) (mučenje) Statuta Suda;

Tačka 26:

ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI kažnjiv prema članu 5 (g) (silovanje) Statuta Suda;

Tačka 27:

TEŠKU POVREDU kažnjivu prema članu 2 (b) (mučenje) Statuta Suda, i

Tačka 28:

KRŠENJE RATNIH ZAKONA I OBIČAJA kažnjivo prema članu 3 Statuta Suda i utvrđeno članom 3 (1) (a) (mučenje) Ženevskih konvencija.

TAČKE 29-31

Proganjanja koja je DRAGAN GAGOVIĆ vršio u sportskoj dvorani "Partizan"

7.1 Sportska dvorana "Partizan" (u daljnjem tekstu "Partizan") služila je kao centar za zatočavanje žena, djece i starijih osoba bar od oko 13. jula 1992. pa bar do 13. avgusta 1992. U tom vremenskom razdoblju u "Partizanu" je držano najmanje 72 zatočenih. Svi zatočeni su bili muslimanski civili - žene, djeca i nekoliko starijih osoba iz sela u opštini Foča. Optuženi **DRAGAN GAGOVIĆ**, u svojstvu šefa milicije u Foči i kao osoba zadužena za pritvaranje i puštanje Muslimanki, učestvovao je u zatočavanju mještana Muslimana sa opštine Foča u "Partizanu".

7.2 “Partizan” je zgrada srednje veličine smještena u centru Foče u blizini zgrade SUP-a. “Partizan” je od zgrade SUP-a udaljen oko sedamdeset metara. “Partizan” se nalazio na malo višem terenu od ostalih susjednih zgrada tako da se dobro mogao vidjeti iz okoline, i iz zgrade SUP-a. “Partizan” je bio blizu zgrade opštine gdje su srpske vlasti imale svoje glavne kancelarije. “Partizan” je imao dvije velike dvorane. Svi zatočenici držani su samo u jednoj dvorani. Dvorana je bila veličine otprilike 12 sa 7 metara.

7.3 **DRAGAN GAGOVIĆ** postavio je dva milicionera da stražare ispred glavnog ulaza u “Partizan”. Stražari, koji su bili potčinjeni **DRAGANU GAGOVIĆU**, stalno su bili naoružani automatskim oružjem. Ljudi koji su ulazili u “Partizan” morali su proći pored stražara da bi ušli u dvorane. Zatočenici nisu mogli napustiti “Partizan” zbog naoružanih stražara.

7.4 Životni uvjeti u “Partizanu” bili su okrutni. Zatočavanje je bilo pod nehumanim uvjetima, u nehumanim objektima, sa previše ljudi, uz izgladnjivanje, fizičko i mentalno mučenje, uključujući i seksualno zlostavljanje. Zatočenici nisu imali niti pokrivače niti ručnike. Bilo je samo nekoliko madraca za spavanje. Hrana je dijeljena neredovito i to u vrlo malim količinama. Lječnička pomoć zatočenicima, redovna ili u hitnim slučajevima, nije bila dozvoljena. Neke su žene pretučene i trebala im je hitna njega. Kao posljedica seksualnog zlostavljanja žene su krvarile i patile od bolova. Dvije su žene umrle u “Partizanu” nakon što su ih srpski vojnici pretukli.

7.5 Odmah nakon što su žene prebačene u “Partizan” počelo je seksualno zlostavljanje slično onom koje se događalo u gimnaziji u Foči. Naoružani vojnici, obično u grupama od tri do pet, ulazili su u “Partizan”, obično naveče, i odvodili žene. Stražari na ulazu, svi osim jedne smjene, nisu pokušavali spriječiti te vojnike. Kada su se žene opirale ili skrivale, vojnici bi ih tukli i prijetili im kako bi ih natjerali na poslušnost. Vojnici su žene iz “Partizana” odvodili u kuće i stanove ili u hotele kao što je hotel “Zelengora” ili barake kao što je Buk Bijela. Među ženama koje su seksualno zlostavljane nalaze se svjedoci FWS-48, FWS-87, FWS-75, FWS-50 i FWS-95, kako je niže navedeno.

7.6 Pored ovih navedenih seksualnih zlostavljanja, neidentifikovani vojnici odvodili su FWS-31 i FWS-95 iz “Partizana” nekoliko puta i FWS-51 jedanput, na razna mjesta i seksualno ih zlostavljali.

7.7 Jednom prilikom, na dan ili oko 12. avgusta 1992, veče prije nego će pustiti zatočeničke, dva neidentifikovana vojnika odvela su FWS-95 i žrtvu H.B. na stadion u Foči koji se nalazi u blizini hotela “Zelengora”. Tamo je stajala i čekala velika grupa vojnika, među njima Crnogorci i vojnici i Srbije. Te noći bezbrojni vojnici grupno su silovali FWS-95 i H.B. na klupama stadiona. Grupe vojnika silovale su FWS-95 i H.B. dok su ostali vojnici to posmatrali.

7.8 Kasnije iste noći, nekoliko vojnika odvelo je FWS-95 i H.B. u Buk Bijelu. U Buk Bijeljoj vojnici su razdvojili žene i silovali ih (vaginalna penetracija).

7.9 U “Partizanu” su djelovale dvije grupe počinitelja. Jedna grupa koja se nazivala “Čosinim stražarima” djelovala je u fočanskoj gimnaziji i u “Partizanu”. Druga grupa, pod komandom **DRAGOLJUBA KUNARCA**, bili su dobrovoljni

stražari, uglavnom srpski vojnici - dobrovoljci iz Crne Gore. Ova druga grupa imala je štab u naselju Aladža u Foči, u ulici Osmana Đikića br. 16.

7.10 Na dan ili oko 13. avgusta 1992. većina zatočenika puštena je iz "Partizana" i deportirana u Crnu Goru. Žene koje su otišle konvojem 13. avgusta, lječničku pomoć prvi su put dobile u Crnoj Gori. Mnoge žene imaju trajne ginekološke posljedice zbog seksualnog zlostavljanja. Najmanje jedna od žena više neće moći imati djece. Sve žene koje su seksualno zlostavljanje pretrpjele su povrede psihičke i emotivne prirode. Neke su ostale traumatizirane.

7.11 **DRAGAN GAGOVIĆ**, u svojstvu šefa milicije u Foči i kao osoba zadužena za zatočavanje ženskog muslimanskog stanovništva u Foči, bio je odgovoran za uvjete zatočavanja u "Partizanu". Takođe je bio odgovoran za puštanje i izdavanje dozvola za izlazak zatočenika. **DRAGAN GAGOVIĆ** je znao za okrutne životne uvjete u "Partizanu". Niz puta bio je fizički prisutan u "Partizanu" i vidio uvjete pod kojima su žene živjele. Isto tako je znao za seksualna zlostavljanja žena u "Partizanu". Jednom prilikom stražari u "Partizanu" dozvolili su nekim zatočenicima da odu do zgrade SUP-a da se žale **DRAGANU GAGOVIĆU** zbog seksualnog zlostavljanja. U svojstvu šefa milicije i kao osoba odgovorna za zatočavanje Muslimanki, **DRAGAN GAGOVIĆ** nije poduzeo potrebne i razumne mjere da se poboljšaju uvjeti zatočavanja i da spriječi seksualna zlostavljanja.

7.12 Svojim učešćem u ovim djelima i propustima, **DRAGAN GAGOVIĆ** je počinio:

Tačka 29:

ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI kažnjiv prema članu 5 (h) (proganjanje na bazi političkih, rasnih i/ili religioznih ubjedenja) Statuta Suda;

Tačka 30:

ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI kažnjiv prema članu 2 (c) (namjerno nanošenje teške patnje) Statuta Suda;

Tačka 31:

KRŠENJE RATNIH ZAKONA I OBIČAJA kažnjivo prema članu 3 Statuta Suda i utvrđeno članom 3 (1) (c) (napad na lično dostojanstvo) Ženevskih konvencija.

TAČKE 32-35

Mučenje i silovanje FWS-48 u sportskoj dvorani "Partizan" koje je počinio **DRAGAN GAGOVIĆ**

8.1 Oko 16. jula 1992, FWS-48 i FWS-95 otišle su u zgradu SUP-a i žalile se **DRAGANU GAGOVIĆU** zbog seksualnog zlostavljanja. Kao posljedica te žalbe, sljedećeg dana oko 10:30 prije podne, **DRAGAN GAGOVIĆ** je ušao u "Partizan" i naredio FWS-48 da ode s njim na razgovor. **DRAGAN GAGOVIĆ** je odveo FWS-95 i FWS-48 u jedan stan u blizini "Partizana". Na putu do stana FWS-48 je ispričala **DRAGANU GAGOVIĆU** o neprekidnom seksualnom zlostavljanju u "Partizanu". U stanu, **DRAGAN GAGOVIĆ** je odveo FWS-48 u sobu pretvarajući se da će od nje

uzeti izjavu, dok je FWS-95 čekala u kuhinji. Umjesto uzimanja izjave, **DRAGAN GAGOVIĆ** je gurnuo FWS-48 na krevet i strgnuo s nje odjeću. FWS-48 se opirala i **DRAGAN GAGOVIĆ** joj je zaprijetio pištoljem. Da bi je kaznio i zaplašio zbog prijavljivanja seksualnog zlostavljanja, **DRAGAN GAGOVIĆ** je zatim silovao FWS-48 (vaginalna i analna penetracija i fellatio). Za vrijeme seksualnog zlostavljanja, on je pušku držao uperenu u vrat FWS-48. Nakon zlostavljanja, **DRAGAN GAGOVIĆ** je prijetio, zaplašivao i primjenjivao prisilu na FWS-48 govoreći da će je naći u pet različitih zemalja ako ikom kaže da ju je silovao.

8.2 Gornjim djelima **DRAGAN GAGOVIĆ** je počinio:

Tačka 32

ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI kažnjiv prema članu 5 (f) (mučenje) Statuta Suda;

Tačka 33:

ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI kažnjiv prema članu 5 (g) (silovanje) Statuta Suda;

Tačka 34:

TEŠKU POVREDU kažnjivu prema članu 2 (b) (mučenje) Statuta Suda, i

Tačka 35:

KRŠENJE RATNIH ZAKONA I OBIČAJA kažnjivo prema članu 3 Statuta Suda i utvrđeno članom 3 (1) (a) (mučenje) Ženevskih konvencija

TAČKE 36-55

Mučenje i silovanje FWS-48, FWS-50, FWS-75, FWS-87, FWS-95 i ostalih žena u sportskoj dvorani "Partizan"

9.1 Svjedoci FWS-48, FWS-95 i FWS-50, šesnaestogodišnja djevojčica, bile su zatočene u "Partizanu" od otprilike 13. jula do otprilike 13. avgusta 1992. FWS-75 i FWS-87, petnaestogodišnja djevojčica, bile su zatočene u "Partizanu" od otprilike 13. jula do 2. avgusta 1992. Za vrijeme zatočeništva, srpski vojnici često su silovali FWS-48, FWS-95, FWS-50, FWS-75 i FWS-87 (vaginalna i analna penetracija i fellatio). Skoro svake noći vojnici su iz "Partizana" odvodili FWS-48, FWS-95, FWS-50, FWS-75 i FWS-87 u kuće i stanove i tamo iz seksualno zlostavljali. Često je jedna grupa vojnika odvodila žene čim bi ih druga grupa vojnika vratila.

9.2 Na dan ili oko 13. jula 1992, **JANKO JANJIĆ** odveo je FWS-48 i još dvije zatočenice u kuću preko puta "Partizana". Tamo je **JANKO JANJIĆ** silovao FWS-48 (vaginalna penetracija) dok su dva neidentifikovana vojnika silovala druge dvije zatočenice u istoj prostoriji.

9.3 Iste noći, nakon što je **JANKO JANJIĆ** vratio žene u "Partizan", **DRAGOLJUB KUNARAC** je te iste tri žene odveo u hotel "Zelengora". FWS-48 je odbila da ide i **DRAGOLJUB KUNARAC** ju je udario nogom i odvuкао napolje. U

hotelu "Zelengora", FWS-48 su stavili u zasebnu sobu gdje su je **DRAGOLJUB KUNARAC** i **ZORAN VUKOVIĆ** silovali (vaginalna penetracija i fellatio). Oba počinitelja su joj rekla da će roditi srpsku djecu.

9.4 Na dan ili oko 14. jula 1992, **JANKO JANJIĆ** je ponovo odveo FWS-48 zajedno sa FWS-87 i Z.G. u stambenu zgradu Brena u blizini hotela "Zelengora". Tamo su ih čekali **Zoran VUKOVIĆ** i jedan neidentifikovani vojnik. Zatim je **ZORAN VUKOVIĆ** silovao FWS-48 (vaginalna penetracija) dok je neidentifikovani vojnik silovao FWS-87 (vaginalna penetracija) a **JANKO JANJIĆ** silovao Z.G.

9.5 Na dan ili oko 14. jula 1992, **ZORAN VUKOVIĆ** došao je u "Partizan" da odvede FWS-50 i FWS-87. Budući da se FWS-50 sakrila, **ZORAN VUKOVIĆ** je prijetio da će pobiti ostale zatočenike ako se ona ne pojavi. FWS-50 se zatim pojavila. Dvije djevojke odvedene su u stan u blizini "Partizana" gdje je čekaao neidentifikovani vojnik. Tamo je **ZORAN VUKOVIĆ** silovao FWS-50 (vaginalna penetracija) dok je neidentifikovani vojnik silovao FWS-87.

9.6 Jednom prilikom u julu 1992, **JANKO JANJIĆ** i još dva vojnika odvezli su FWS-75 i FWS-87 do stambene zgrade Brena. Tamo je **JANKO JANJIĆ** izveo iz auta FWS-75 i odveo je u jedan stan, dok su se ostali vojnici odvezli sa FWS-87. U stanu je **JANKO JANJIĆ** silovao FWS-75 (vaginalna penetracija). Kasnije je u tri navrata **JANKO JANJIĆ** odvodio FWS-75 na isto mjesto i svaki put je silovao.

9.7 U julu 1992, svjedok FWS-87 je često odvođena i silovana (vaginalna i analna penetracija i fellatio). Jednom prilikom svjedoka FWS-87 su grupno silovala četvorica muškaraca uključujući **DRAGANA ZELENOVIĆA** i **ZORANA VUKOVIĆA**.

9.8 U dva navrata **DRAGOLJUB KUNARAC** odveo je FWS-87 u crnogorski štab u naselju Aladža znajući da će tamo možda biti seksualno zlostavljana. U oba slučaja tamo su bila dva crnogorska vojnika koja su silovala FWS-87.

9.9 Među muškarcima koji su često seksualno zlostavljali FWS-87 u "Partizanu" bili su **JANKO JANJIĆ**, **GOJKO JANKOVIĆ** i **DRAGOLJUB KUNARAC**. Zbog čestih seksualnih zlostavljanja za vrijeme zatočeništva u "Partizanu", FWS-87 je postala suicidalna.

9.10 **DRAGOLJUB KUNARAC** je najmanje pet puta odvodio FWS-75 i D.B. u svoj štabu naselju Aladža u ulici Osmana Đikića br. 16, gdje je bila smještena grupa crnogorskih vojnika. **DRAGOLJUB KUNARAC** komandovao je tim vojnicima. Sredinom jula 1992, FWS-75 i D.B. prvi put su dovedene u tu kuću. Kada su stigle u štab, tamo je čekala grupa vojnika. **DRAGOLJUB KUNARAC** odveo je D.B. u zasebnu sobu i tamo je seksualno zlostavljao, dok je FWS-75 ostala zajedno sa ostalim crnogorskim vojnicima. Tokom približno tri sata FWS-75 je grupno silovalo oko 15 vojnika (vaginalna i analna penetracija i fellatio). Seksualno su je zlostavljali na sve moguće načine. Vojnici su joj u šake stavljali penise i ejakulirali po njoj. Za vrijeme seksualnog zlostavljanja, jedan vojnik je izvadio nož i prijetio da će joj odrezati dojku, ali ga je u tome spriječio drugi vojnik. Ovo je bio jedini slučaj masovnog silovanja koje je FWS-75 doživjela u crnogorskom štabu. Drugim prilikama, u štabu su je naizmjenično silovali jedan do tri vojnika.

9.11 Na dan ili oko 15. jula 1992, **GOJKO JANKOVIĆ** odveo je FWS-48 u jednu praznu muslimansku kuću u naselju Aladža. Kada je FWS-48 stigla, tamo je već bilo oko 14 crnogorskih vojnika. Zatim je stigao **DRAGAN ZELENOVIĆ** sa još približno osmoricom vojnika među kojima je bio i **ZORAN VUKOVIĆ**. **DRAGAN ZELENOVIĆ** je odveo FWS-48 u jednu prostoriju i zaprijetio da će je zaklati ako se bude opirala. **DRAGAN ZELENOVIĆ** je silovao FWS-48 (vaginalna penetracija i fellatio) zajedno sa najmanje još sedam vojnika. **ZORAN VUKOVIĆ** bio je šesti čovjek koji ju je silovao. Za vrijeme seksualnog zlostavljanja, **ZORAN VUKOVIĆ** joj je niz puta grizao bradavice. Iako je krvarila nakon tih ugriza, sedmi čovjek joj je gnječio i štipao grudi dok ju je silovao. FWS-48 se od bolova onesvijestila.

9.12 Na dan ili oko 18. jula 1992, **GOJKO JANKOVIĆ** je odveo FWS-48, FWS-95 i B.P. u jednu kuću u blizini autobuske stanice. Odatle je **DRAGOLJUB KUNARAC** odveo FWS-48 u drugu kuću u naselju Donje Polje i tamo je silovao (vaginalna penetracija i fellatio).

9.13 Na dan ili oko 23. jula 1992, **DRAGAN ZELENOVIĆ** i neki neidentifikovani vojnici odveli su FWS-48 u jednu kuću u blizini "Partizana". **DRAGAN ZELENOVIĆ** ju je odveo u zasebnu prostoriju i silovao (vaginalna penetracija). Tokom tog incidenta rekao joj je da će izroditi dobru srpsku djecu. Poslije tog seksualnog zlostavljanja, neidentifikovani vojnik ju je odveo u drugu prostoriju gdje je FWS-48 vidjela seksualno zlostavljanje druge žene. U tom trenutku vojnik koji ju je doveo u prostoriju gurnuo je FWS-48 na krevet i silovao je.

9.14 Iste noći, nakon što su je vratili u "Partizan", **JANKO JANJIĆ** odveo je FWS-48 i druge dvije žene u stambenu zgradu Brena gdje su već čekali **ZORAN VUKOVIĆ** i izvjesni Panto. Panto je silovao FWS-48 (vaginalna penetracija). Čula je kako **ZORAN VUKOVIĆ** i **JANKO JANJIĆ** seksualno zlostavljaju drugu ženu u susjednoj prostoriji.

9.15 Dana 2. avgusta 1992, **DRAGOLJUB KUNARAC** odveo je FWS-75, FWS-87, FWS-50 i D.B. u crnogorski štab. Prisutne su bile i neke žene iz ženskog logora u Kalinoviku. Tom prilikom **DRAGOLJUB KUNARAC** i tri druga vojnika silovali su FWS-87. Nekoliko neidentifikovanih počinitelja silovalo je FWS-75 tokom cijele noći. Crnogorski vojnik koji je silovao FWS-50 (vaginalna penetracija) prijetio joj je da će joj odrezati ruke i noge i odnijeti je u crkvu na krštenje.

9.16 Na dan ili oko 11. avgusta 1992, **DRAGAN ZELENOVIĆ** i ostali vojnici odveli su FWS-48 u hotel "Zelengora". Kada je došla, tamo je bilo je mnogo vojnika koji su jeli i pili. Odmah zatim, osoba identifikovana kao Spomenko, prišao je FWS-48, odveo je u sobu na spratu i silovao je (vaginalna penetracija).

9.17 Dana 12. avgusta 1992, **DRAGAN ZELENOVIĆ** i **GOJKO JANKOVIĆ** odveli su FWS-48 zajedno sa FWS-95 i drugim ženama u jednu kuću u Donjem Polju. Tamo ju je **DRAGAN ZELENOVIĆ** dvaput silovao. Te noći **DRAGAN ZELENOVIĆ** je rekao FWS-48 da će se sve završiti za nekoliko dana.

9.18 Te iste noći poslije ponoći, **JANKO JANJIĆ** odveo je FWS-48 zajedno sa drugim ženama u jedan stan u zgradi Brena. Dok su napuštali "Partizan" grupa vojnika prišla je ženama i pokušala ih odvući. **JANKO JANJIĆ** je vojnicima rekao da mu te žene trebaju za vlastite ljude, a da oni idu u "Partizan" i nađu druge. U zgradi

Brena pridružili su im se **ZORAN VUKOVIĆ** i Panto. Te noći **JANKO JANJIĆ** silovao je FWS-48. Tokom seksualnog zlostavljanja rekao joj je da je to zadnji put.

9.19 Dana 13. avgusta 1992, FWS-48 je deportovana u Crnu Goru. Zbog višestrukih seksualnih zlostavljanja FWS-48 više ne može imati djece.

9.20 Od jula 1992. do 13. avgusta 1992, grupe vojnika koje su predvodili **DRAGOLJUB KUNARAC**, **JANKO JANJIĆ** i **DRAGAN ZELENOVIĆ** skoro svaku noć odvodile su FWS-95 u različite kuće i stanove. Ponekad je odvođena sama, a ponekad sa drugim ženama. Svaki put je FWS-95 silovana (vaginalna penetracija i fellatio). Ponekad je grupno silovana. **DRAGOLJUB KUNARAC**, **JANKO JANJIĆ**, **GOJKO JANKOVIĆ** i **DRAGAN ZELENOVIĆ** bili su među vojnicima koji su je često zlostavljali.

9.21 Na dan ili oko 2. avgusta 1992, **DRAGOLJUB KUNARAC** u saradnji sa Perom Elezom, vođom srpske paravojske koji je bio na položaju regionalne vlasti, prebacio je FWS-75, FWS-87 i još dvije žene iz "Partizana" u Miljevinu.

9.22 Gornjim djelima i propustima u odnosu na žrtve FWS-48, FWS-75, FWS-87 i FWS-95, opisanim u paragrafima 9.2, 9.4, 9.6, 9.9, 9.14, 9.18 i 9.20, **JANKO JANJIĆ** počinio je:

Tačka 36

ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI kažnjiv prema članu 5 (f) (mučenje) Statuta Suda;

Tačka 37:

ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI kažnjiv prema članu 5 (g) (silovanje) Statuta Suda;

Tačka 38:

TEŠKU POVREDU kažnjivu prema članu 2 (b) (mučenje) Statuta Suda, i

Tačka 39:

KRŠENJE RATNIH ZAKONA I OBIČAJA kažnjivo prema članu 3 Statuta Suda i utvrđeno članom 3 (1) (a) (mučenje) Ženevskih konvencija.

9.23 Gornjim djelima i propustima u odnosu na žrtve FWS-48, FWS-50, FWS-75, FWS-87 i FWS-95, opisanim u paragrafima 9.3, 9.8, 9.9, 9.10, 9.12, 9.15 i 9.21, **DRAGOLJUB KUNARAC** počinio je:

Tačka 40:

ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI kažnjiv prema članu 5 (f) (mučenje) Statuta Suda;

Tačka 41:

ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI kažnjiv prema članu 5 (g) (silovanje) Statuta Suda;

Tačka 42:

TEŠKU POVREDU kažnjivu prema članu 2 (b) (mučenje) Statuta Suda, i

Tačka 43:

KRŠENJE RATNIH ZAKONA I OBIČAJA kažnjivo prema članu 3 Statuta Suda i utvrđeno članom 3 (1) (a) (mučenje) Ženevskih konvencija.

9.24 Gornjim djelima i propustima u odnosu na žrtve FWS-48, FWS-50 i FWS-87, opisanim u paragrafima 9.3, 9.4, 9.5, 9.7, 9.11 i 9.14, **ZORAN VUKOVIĆ** počinio je:

Tačka 44:

ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI kažnjiv prema članu 5 (f) (mučenje) Statuta Suda;

Tačka 45:

ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI kažnjiv prema članu 5 (g) (silovanje) Statuta Suda;

Tačka 46:

TEŠKU POVREDU kažnjivu prema članu 2 (b) (mučenje) Statuta Suda, i

Tačka 47:

KRŠENJE RATNIH ZAKONA I OBIČAJA kažnjivo prema članu 3 Statuta Suda i utvrđeno članom 3 (1) (a) (mučenje) Ženevskih konvencija.

9.25 Gornjim djelima i propustima u odnosu na žrtve FWS-48, FWS-87 i FWS-95, opisanim u paragrafima 9.9, 9.11, 9.17 i 9.20, **GOJKO JANKOVIĆ** počinio je:

Tačka 48:

ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI kažnjiv prema članu 5 (f) (mučenje) Statuta Suda;

Tačka 49:

ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI kažnjiv prema članu 5 (g) (silovanje) Statuta Suda;

Tačka 50:

TEŠKU POVREDU kažnjivu prema članu 2 (b) (mučenje) Statuta Suda, i

Tačka 51:

KRŠENJE RATNIH ZAKONA I OBIČAJA kažnjivo prema članu 3 Statuta Suda i utvrđeno članom 3 (1) (a) (mučenje) Ženevskih konvencija.

9.26 Gornjim djelima i propustima u odnosu na žrtve FWS-48, FWS-87 i FWS-95, opisanim u paragrafima 9.7, 9.11, 9.13, 9.16, 9.17 i 9.20, **DRAGAN ZELENVIĆ** počinio je:

Tačka 52:

ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI kažnjiv prema članu 5 (f) (mučenje) Statuta Suda;

Tačka 53:

ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI kažnjiv prema članu 5 (g) (silovanje) Statuta Suda;

Tačka 54:

TEŠKU POVREDU kažnjivu prema članu 2 (b) (mučenje) Statuta Suda, i

Tačka 55:

KRŠENJE RATNIH ZAKONA I OBIČAJA kažnjivo prema članu 3 Statuta Suda i utvrđeno članom 3 (1) (a) (mučenje) Ženevskih konvencija.

TAČKA 56-59

Porobljavanje i silovanje FWS-75, FWS-87 i sedam drugih žena u Karamanovoj kući

10.1 Pero Elez, vođa srpske paravojske na položaju regionalne vlasti, zapovijedao je elitnom jedinicom vukovarskih boraca. Štab Pere Eleza bio je u hotelu Miljevina. Dana 2. avgusta 1992, **DRAGOLJUB KUNARAC**, u saradnji sa Perom Elezom, odveo je FWS-75, FWS-87 i D.B. iz crnogorskog štaba u Foči do hotela "Miljevina" jer su žene dan ranije razgovarale sa novinarima o životnim uvjetima u sportskoj dvorani "Partizan". Pero Elez naredio je da se tri žene zatvore u blizini hotela u kuću Nusreta Karamana, Muslimana koji je živio u Njemačkoj. Kasnije su druge žene i djevojke držane u Karamanovoj kući. Neke su imale samo dvanaest ili četrnaest godina. Ukupno devet žena i djevojaka držano je u Karamanovoj kući u razdoblju između 2. avgusta i bar do 30. oktobra 1992. **RADOVAN STANKOVIĆ**, pripadnik elitne jedinice pod zapovjedništvom Pere Eleza, bio je zadužen za Karamanovu kuću nakon smrti Pere Eleza. **RADOVAN STANKOVIĆ** držao je Karamanovu kuću skoro kao javnu kuću.

10.2 Za razliku od sportske dvorane "Partizan", zatočenice u Karamanovoj kući imale su dovoljno hrane. Nisu bile pod stražom niti su bile zaključane u kući. Zatočenice su čak imale ključ kojim su mogle zaključati vrata i spriječiti ulazak vojnicima koji nisu bili pripadnici grupe Pere Eleza. Zatočenicama je dat broj telefona hotela u Miljevini koji su trebale nazvati u slučaju da neki vojnik pokuša ući u kuću bez odobrenja. Kada su žene nazivale taj broj, dolazili bi **RADOVAN STANKOVIĆ** ili Pero Elez da spriječe ulazak drugih osoba u kuću. Iako zatočenice nisu bile pod stražom, nisu mogle pobjeći. Nisu imale kud otići jer su bile okružene srpskim civilima i vojnicima.

10.3 FWS-75 i FWS-87 su držane u Karamanovoj kući od otprilike 3. avgusta do otprilike 30. oktobra 1992, zajedno sa još sedam žena. Pero Elez postupao je sa ženama kao sa sopstvenim vlasništvom.

10.4 Za vrijeme zatočeništva u Karamanovoj kući, FWS-75, FWS-87 i ostale zatočenice bile su podvrgnute učestalim silovanjima i seksualnom zlostavljanju tokom noći. Svi počinioci bili su srpski vojnici, pripadnici grupe Pere Eleza. Među vojnicima koji su često silovali FWS-75 i FWS-87 (vaginalna i analna penetracija) bio je **RADOVAN STANKOVIĆ**.

10.5 Prvi put kad su obje žene bile silovane u Karamanovoj kući bilo je na dan ili oko 3. avgusta 1992. ubrzo nakon njihovog dolaska. Neidentifikovani vojnik silovao je FWS-75 (vaginalna penetracija), dok je tog dana **RADOVAN STANKOVIĆ** silovao FWS-87.

10.6 Pored silovanja i ostalog seksualnog zlostavljanja, sve zatočenice morale su raditi za srpske vojnike, prati uniforme, kuhati i čistiti kuću. FWS-87 je tri puta odvedena iz Karamanove kuće u druge zgrade u Miljevini. Tada je morala čistiti prostorije, kuhati za vojnike i farbati prozorske okvire. Jednom takvom prilikom, kada je odvedena sa još jednom ženom, dva crnogorska vojnika su seksualno zlostavljali obje žene.

10.7 U Karamanovoj kući zatočenice su stalno strijepile za život. Ako bi neka žena odbila da poslušna naredenje, tukli su je. Vojnici su ženama često govorili da će ih, nakon što vojnici s njima završe, ubiti jer previše znaju. FWS-87 je sve vrijeme zatočeništva u Karamanovoj kući bila suicidalna.

10.8 Gornjim djelima i propustima **RADOVAN STANKOVIĆ** počinio je:

Tačka 56:

ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI kažnjiv prema članu 5 (c) (porobljavanje) Statuta Suda;

Tačka 57:

ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI kažnjiv prema članu 5 (g) (silovanje) Statuta Suda;

Tačka 58:

TEŠKO KRŠENJE kažnjivo prema članu 2 (b) (nečovječno postupanje) Statuta Suda; i

Tačka 59:

KRŠENJE RATNIH ZAKONA I OBIČAJA kažnjivo prema članu 3 Statuta Suda i priznato članom 3 (1) (c) (napadi na lično dostojanstvo) Ženevskih konvencija.

TAČKA 60

Silovanje FWS-75 i FWS-87 i dvije druge žene

11.1 Na dan ili oko 30. oktobra 1992, **DRAGAN ZELENOVIĆ, GOJKO JANKOVIĆ** i **JANKO JANJIĆ** odveli su FWS-75, FWS-87 i druge dvije žene iz Karamanove kuće u Foču. Te žene držane su po raznim kućama i stanovima i seksualno zlostavljane.

11.2 Na dan ili oko 30. oktobra 1992, tri gore navedena počinitelja odveli su FWS-75, FWS-87 i dvije druge žene u jedan stan u blizini ribljeg restorana u Foči. Tamo su **DRAGAN ZELENOVIĆ, GOJKO JANKOVIĆ** i **JANKO JANJIĆ** silovali sve četiri žene.

11.3 Ovim djelima opisanim u paragrafu 11.2, **GOJKO JANKOVIĆ, DRAGAN ZELENOVIĆ** i **JANKO JANJIĆ** počinili su:

Tačka 60:

ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI kažnjiv prema članu 5 (g) (silovanje) Statuta Suda.

TAČKA 61-62

Porobljavanje i silovanje FWS-75 i FWS-87 u jednom stanu u zgradi Brena

12.1 **RADOMIR KOVAČ** držao je svjedoka FWS-75 zatočenu od otprilike 31. oktobra 1992. do decembra 1992. i svjedoka FWS-87 do februara 1993. **RADOMIR KOVAČ** bio je zadužen za jedan stan u zgradi Brena i preuzeo je ova dva svjedoka zajedno sa još dvije žene koje je dobio od **DRAGANA ZELENOVIĆA, GOJKA JANKOVIĆA** i **JANKA JANJIĆA**. Njihov položaj bio je sličan onom u Karamanovoj kući. Morale su obavljati kućanske poslove i često su bile seksualno zlostavljane.

12.2 FWS-75 je držana u tom stanu od otprilike 31. oktobra do otprilike 20. novembra 1992. Za to vrijeme morala je obavljati kućanske poslove i seksualno zadovoljavati vojnike. **RADOMIR KOVAČ** i ostali vojnici često su je silovali. Oko 20. novembra 1992, **RADOMIR KOVAČ** odveo je FWS-75 i žrtvu A.B. iz stana u jednu kuću u blizini hotela "Zelengora". Tamo su držane oko dvadeset dana i za to vrijeme ih je često seksualno zlostavljala grupa srpskih vojnika. Iako dvije žene više nisu boravile u stanu u zgradi Brena, **RADOMIR KOVAČ** i dalje je bio za njih zadužen. Oko 10. decembra 1992, FWS-75 i žrtva A.B. preseljene su iz kuće u blizini hotela "Zelengora" u jedan stan u naselju Pod Masala u Foči. U decembru 1992, FWS-75 je predana **JANKU JANJIĆU**.

12.3 FWS-87 je bila zatočena u stanu **RADOMIRA KOVAČA** od otprilike 31. oktobra do otprilike 25. februara 1993. Za sve to vrijeme silovali su je **RADOMIR KOVAČ** i jedan neidentifikovani vojnik.

12.4 Jednom prilikom, tokom zatočavanja u stanu **RADOMIRA KOVAČA** FWS-75 i FWS-87 i ostale žene morale su skinuti odjeću i gole plesati na stolu dok je **RADOMIR KOVAČ** promatrao.

12.5 Na dan ili oko 25. februara 1993, **RADOMIR KOVAČ** prodao je FWS-87 i još jednu ženu za 500 DM dvojici neidentifikovanih crnogorskih vojnika koji su ih odveli u Crnu Goru.

12.6 Gornjim djelima i propustima **RADOMIR KOVAČ** počinio je:

Tačka 61:

ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI kažnjiv prema članu 5 (c) (porobljavanje) Statuta Suda;

Tačka 62:

ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI kažnjiv prema članu 5 (g) (silovanje) Statuta Suda.

/potpis/
Richard J. Goldstone
Tužilac
/18.06.1996/

Prijevod vjeran originalu
ICTY - TPIY
Prevoditeljska služba
Datum: 4/07/96